

APTEEKKISOPIMUKSET

Ohjeistus lääkäreille ja apteekkeille

TYÖRYHMÄ:

Antti Holopainen, Järvenpään sosiaalisairaala/A-Klinikkasäätiö

Juha Oksanen, Kettutien A-Klinikka, Helsinki

Pirjo Pennanen, Terveystieteiden tutkimuskeskus

Sirpa Peura, Suomen Apteekkariliitto

Johanna Kause, Suomen Apteekkariliitto

Apteekkisopimukset - ohjeistus lääkäreille ja apteekkeille

1 Yleistä apteekkisopimuksesta

Apteekkisopimuskäytäntö on osoittautunut toimivaksi menettelyksi sellaisten potilaiden hoidossa, joille normaali lääkkeiden toimitusmenettely ei sovellu. Sopimus edistää potilaan sitoutumista hoitoon ja toimii terveydenhuoltohenkilöstön työkaluna potilaan hoidon turvallisessa toteuttamisessa.

1.1 Mikä on apteekkisopimus?

Apteekkisopimuksella tarkoitetaan kirjallista sopimusta, jonka tavoitteena on hyödyttää potilaita, joilla on päihde- tai lääkeriippuvuus ja siihen suunnitelmallinen lääkehoito, yleensä vieroitustarkoituksessa. Sopimusta voidaan käyttää myös ennaltaehkäisevästi estämään riippuvuuden muodostumista. Sopimusta voidaan käyttää kaikilla potilailla, jotka käyttävät liika- tai muuhun väärinkäyttöön soveltuvia lääkkeitä, erityisesti pkv-läkkeitä tai varsinaisia huumausaineita. Menettelyä voidaan käyttää myös potilailla, joilla on hoidollisesta syystä tarpeen rajata lääkkeen saantia.

Sopimuksen osapuolet ovat pkv-lääkehoidossa oleva potilas ja häntä hoitava lääkäri. Lisäksi valitulla sopimusapteekilla on tärkeä rooli yhteistyössä sopijaosapuolien kanssa.

Allekirjoittamalla sopimuksen potilas sitoutuu vain yhden lääkärin tai hoitopaikan pkv-lääkehoitoon ja käyttämään vain yhtä apteekkia noutaessaan pkv-läkkeitä tai muita sopimuksessa mainittuja lääkkeitä. Lisäksi hän suostuu siihen, että hänen valitsemansa apteekki voi välittää tietoa hänen tilanteestaan hoitavalle lääkärille. Apteekki myös tiedottaa hoitosopimuksesta muille apteekkeille, jotka pidättäytyvät toimittamasta potilaalle pkv- tai hoitoyksikön erikseen määrittelemiä, sopimuksessa yksilöityjä lääkkeitä. Tieto välitetään telefaksilla tai apteekkien keskinäisen tietoturvallisen verkkoratkaisun kautta.

1.2 Sopimuslomake

Apteekkisopimuksen tekemistä varten on olemassa valmis sopimuslomake. Lomake on tämän ohjeistuksen liitteenä. Sen voi myös tulostaa osoitteista: www.teo.fi, www.stm.fi, www.nam.fi ja www.apteekkariliitto.fi.

1.3 Sopimuksen purkaminen

Kumpi tahansa sopimuksen varsinaisista osapuolista (potilas tai lääkäri) voi purkaa sopimuksen.

1.3.1. Potilas

Potilas voi purkaa sopimuksen ainoastaan sopimukseen merkityn hoitavan lääkärin vastaanotolla virka-aikana. Lääkäri tiedottaa sopimuksen purkamisesta sopimukseen merkitylle apteekille ja apteekki tiedottaa edelleen muille apteekkeille sovitun käytännön mukaisesti.

1.3.2 Lääkäri

Lääkäri voi purkaa sopimuksen esimerkiksi potilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi tai jos potilas ei noudata sopimusta (esim. hakee pkv-läkkeitä muiltakin lääkäreiltä). Sopimuksen purkaminen ei ole peruste hoitosuhteen päättämiseksi vaan muuta hoitoa on jatkettava. Mikäli asiakas käyttäytyy toistuvasti uhkaavasti tai väkivaltaisesti apteekissa, lääkärin tulee purkaa sopimus vaikka hoitosuhde jatkuisi muuten. Hoitavan lääkärin

vaihtuessa sopimus on syytä siirtää uuden lääkärin nimiin tai tehdä uusi sopimus.

1.3.3 Apteekki

Apteekki ei voi itsenäisesti purkaa sopimusta, koska se ei ole varsinainen sopijaosapuoli. Apteekin tulee kuitenkin välittömästi tiedottaa hoitavalle lääkärille esimerkiksi potilaan väkivaltaisesta tai uhkaavasta käytöksestä apteekissa. Lääkärille tulee tiedottaa myös, mikäli potilas jättää noudattamatta sopimusta ja esimerkiksi yrittää hakea pkv-lääkkeitä muista apteekkeista. Tällöin hoitava lääkäri voi purkaa sopimuksen. Mikäli sopimus purkautuu, apteekit poistavat sopimusta koskevat tiedot tiedostostaan.

2 Toimintaohje lääkärille

2.1 Kenelle sopimus soveltuu?

Sopimusta voidaan käyttää kaikilla potilailla, jotka käyttävät liika- tai muuhun väärinkäyttöön soveltuvia lääkkeitä, erityisesti pkv-läkkeitä tai varsinaisia huumausaineita. Sopimusmenettelyä voidaan käyttää myös potilailla, joilla on hoidollisesta syystä tarpeen rajata lääkkeen saantia.

2.2 Mitä sopimus edellyttää hoitavalta lääkäriltä?

Sopimus edellyttää hoitavalta lääkäriltä asiantuntemusta, perehtymistä potilaan suostumuksella hänen aiempiin sairauksiinsa, hoitohistoriaansa ja kokonaistilanteeseensa sekä sitoutumista pitkäaikaiseen hoitosuhteeseen.

2.3 Mitä sopimus edellyttää potilaalta?

Potilaan tulee suostua allekirjoittamaan apteekkisopimus sekä antaa lääkärille lupa tietoihinsa tutustumiseen. Lisäksi potilaan tulee sitoutua hoitoon.

2.4 Ennen sopimuksen tekemistä

Sopimusta ei tule tehdä ennen kuin riittävä esiarviointi on suoritettu. Arviointijakson aikana varmistetaan, että potilas on sitoutunut hoitoon. Jakson aikana myös etsitään sopivat annostukset potilaan lääkkeille. Edellytyksenä sopimuksen tekemiselle on säännöllinen hoitokontakti.

2.5 Sopimuksen tekeminen

Lääkäri tekee sopimuksen yhdessä potilaan kanssa. Lääkäri lähettää sopimuksen telefaksilla siihen apteekkiin, josta potilas haluaa lääkkeensä toimitettavaksi. Lääkäri voi tarvittaessa merkitä sopimukseen ne lääkkeet, joita sopimus koskee. Alkuperäinen sopimus jää potilasasiakirjoihin. Alkuvaiheessa ennen sopimusmenettelyn vakiintumista lääkäri soittaa apteekkiin varmistaakseen, että kyseinen apteekki on sopimusmenettelyn piirissä.

2.6 Sopimuspotilaan lääkkeen määrääminen

Lääkäri kirjoittaa reseptiin lääkkeen, pakkauskoon, toimitusaikataulun ja käyttöohjeen sekä potilaan koko henkilötunnuksen. Lääkäri voi merkitä reseptiin esimerkiksi "apteekkisopimuspotilas" tai "toimitetaan erillisen apteekkisopimuksen mukaisesti".

Potilaalle ei anneta kirjallista reseptiä, mikäli epäillään väärennösmahdollisuutta. Tällöin suositellaan käytettäväksi telefax-reseptiä. Telefax-resepti tehdään Kelan hyväksymälle telefax-reseptilomakkeelle. Resepti voidaan myös lähettää apteekkiin postitse.

2.7 Sopimuksen päättyminen

Mikäli apteekkisopimus puretaan tai päättyy muusta syystä, lääkäri ilmoittaa siitä apteekille kirjallisesti lähettämällä sopimuskopion purkupäivämäärineen sopimusapteekkiin, joka välittää tiedon muille apteekkeille.

3 Toimintaohje apteekille

3.1 Sopimuksen kirjaaminen ja siitä tiedottaminen

Sopimuspotilaan henkilötiedot kirjataan sopimusapteekissa apteekin ATK-järjestelmän asiakasrekisteriin. Sopimuksesta tiedotetaan muille apteekkeille sovitun käytännön mukaisesti. Muille apteekkeille välitettävät tiedot ovat: potilaan etunimi, sukunimi ja henkilötunnus sopimusapteekin nimi (ja apteekkinumero) lääkkeet, joita sopimus koskee, mikäli ne on erikseen rajattu sekä sopimuslääkäriin nimi, SV-numero ja toimipaikka.

3.2 Sopimuspotilaan lääkkeiden toimittaminen

Sopimuspotilas hakee aina itse omat lääkkeensä apteekista. Mikäli potilas ei voi itse hakea lääkkeitään, apteekki ottaa yhteyttä hoitavaan lääkäriin, jonka kanssa sovitaan menettelytavoista. Hoitava lääkäri voi keskeyttää tai purkaa apteekkisopimuksen. Potilaan on esitettävä henkilötodistus lääkkeitä ostaessaan. Asiakasrekisteriin kirjatut tiedot aktivoituvat koko henkilötunnuksen perusteella. Apteekissa tulee aina pkv-lääkkeitä toimitettaessa kirjata potilaan koko henkilötunnus syötettäessä reseptin tietoja ATK:lle. Jos henkilötunnusta ei syötetä kokonaisuudessaan, tieto potilaan toisessa apteekissa olevasta apteekkisopimuksesta ei tule näkyviin.

Apteekki toimittaa lääkkeen reseptin mukaisesti tietyllä aikavälillä ja tietyn suuruisen määrän. Reseptin ohjeista ei poiketa. Jos potilas tarvitsee lääkkeensä aikaisemmin kuin resepti sallii, hän ottaa itse yhteyttä lääkäriin tai hoitohenkilökuntaan. Lääkäri tiedottaa apteekille mahdollisista muutoksista. Potilaan pyynnöstä apteekki ei ryhdy selvittämään mahdollisia lääkitysmuutoksia. Resepti säilytetään apteekissa.

Mahdollisuuksien mukaan lääkkeet pyritään jakamaan viikon annoksiksi. Tähän suositellaan koneellisen annosjakelun käyttöä. Tällöin potilaan tulee varmistua siitä, että mahdollinen maksusitoumus korvaa myös annosjakelupalkkion. Apteekin ei edellytetä luovuttavan sopimuspotilaan lääkkeitä velaksi. Apteekki ei myöskään hoida potilaan maksusitoumukseen liittyviä asioita, vaan potilas huolehtii itse siitä, että maksusitoumus on voimassa ja kattaa toimitettavat lääkkeet.

Mikäli apteekkisopimus puretaan ja potilaan maksamia lääkkeitä jää apteekkiin, ne toimitetaan potilasta hoitavaan yksikköön.

Apteekkisopimus koskee vain sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä. Toisesta apteekista ei saa toimittaa sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä. Mikäli potilas yrittää hakea sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä toisesta apteekista, voidaan tässä apteekissa tehdä reseptiin merkintä "ei toimitettu, koska apteekin X sopimuspotilas".

SITOUMUS APTEEKKISOPIMUKSEEN

Lääkehoitoni tehostamiseksi suostun seuraaviin järjestelyihin:

1. Ilmoitan hoitavalle lääkärille sen apteekin nimen, jossa haluan säännöllisesti asioida.
2. Lääkäri antaa lääkeresepitni valitsemaani apteekkiin faksilla tai puhelimitse tai vien sen itse.
3. Apteekissa todistan aina henkilöllisyyteni ja reseptin jätän apteekkiin säilytettäväksi.
4. Mahdolliset osatoimitukset haen aina itse samasta apteekista reseptin ohjeen mukaisesti.
5. Muille apteekkeille on lupa ilmoittaa, että reseptini ovat yhdessä apteekissa ja muut apteekit voivat pitää tätä tietoa rekisterissään. Tieto apteekkeille välitetään telefaksilla tai apteekkien keskinäisen tietoturvallisen verkkoratkaisun avulla.
6. Apteekit pidättäytyvät toimittamasta minulle mitään hoito-ohjelmasta poikkeavia PKV-lääkkeitä tai lääkkeitä, joita yleisesti tiedetään voitavan väärinkäyttää.
7. Apteekeilla on lupa kertoa huomioistaan hoitoni edistymisestä hoitavalle lääkärille.
8. Tämä sopimus on voimassa ___ / ___ 20__ saakka tai kunnes se yhdessä hoitavan lääkärin kanssa peruutetaan. Hoitava lääkäri ilmoittaa tällöin peruutuksesta apteekille kirjallisesti esimerkiksi telefaksilla.
9. Sopimusrikkomukset voivat johtaa sopimuksen purkamiseen/keskeyttämiseen.
10. Väkivalta, sillä uhkaaminen tai hyväksyttävän käytöksen vastainen toiminta johtaa sopimuksen purkamiseen.
11. Hoitava lääkäri mitätöi tähän sopimukseen liittyvät reseptit sopimuksen päättyessä/purkautuessa. Tämän jälkeen apteekki ei enää toimita resepteissä jäljellä olevia lääkkeitä. Mikäli apteekissa on vielä toimittamattomia maksettuja lääkkeitä, apteekki voi toimittaa ne hoitoyksikköön.

12. Sopimus koskee seuraavia lääkkeitä: _____

13. Valitsemani apteekin nimi/paikkakunta on: _____

14. Hoitava lääkäri on: _____

Toimipaikka: _____

_____, ___ / ___ 20__

Paikka

Asiakas

Henkilötunnus

Allekirjoitus

Allekirjoitettu lomake faksataan valittuun apteekkiin, joka välittää tiedon muille apteekkeille. Alkuperäinen lomake jää lääkärille.